BORD LI JIRREGOLA L-KERA

Maġistrat Dr. Joseph Mifsud B.A. (Legal & Int. Rel.),

B.A. (Hons), M.A. (European), LL.D.

Charles Carlo Mizzi (ID 476040M)bhala eredi tad-defenuta martu Rose Mizzi nee' Gauci; Carmel Sive Charles Gauci (ID 77640M);Lorenza Cassar (ID 0615845M);Salvina Sive Silvia Decelis (ID87049M); Mary Grace Mifsud(ID 768751M) u Concetta Fiorentino(ID 631458M)

vs

Maria Salome Busutill (KI 0486131M); u Awtorita' tad-Djar ghall-finijiet u l-effetti kollha tal-ligi

Rikors Numru: 780/2022JM

Illum 13 ta' Frar, 2024

Il-Bord,

Ra r-Rikors[1] tar-rikkorenti Charles Carlo Mizzi et, ippreżentat fid-29 ta' Settembru 2022 li permezz tiegħu ppremettew is-segwenti:

[1] Fol. 1 sa 2

1. Illi r-rikorrenti huma proprjetarji f'isimha ugwali bejniethom tal-fond Urban Flat 2, 12, Maria Mater Gratiae, Triq Corrado, Zabbar.
2. Illi dan il-fond ilu ghal snin twal (ferm qabel is-sena 1995) mikri lill-intimata Maria Salome Busutill li fil-prezent qed thallas kera ta' 200 ewro fis-sena li naturalment huwa ferm inqas mill-kera gusta pagabbli ghal dan il-fond.
3. Illi r-rikorrenti jixtiequ jipprevalixxi ruhhom minn dak provdut fl-Artikolu 4 A (2) tal- Kapitolu 69 tal-Ligijiet ta'Malta, sabiex il-kera tal-fond in kwistjoni tigi riveduta ghal ammont li ma jeccedix it-tnejn fil-mija (2%) tal-valur liberu u frank fis-suq tal-fond fl-1 ta' Jannar 2021.
4. Illi fl-istadju inizjali tas-smiegh ta'dan ir-rikors dan l-Onorabbli Bord ghandu jipprocedi a tenur l-Artikolu 4 A (3)(C) tal-Kapitolu 69 tal-Ligijiet ta' Malta u jghaddi sabiex jwettaq it-test tal-mezzi tal-intimata Maria Salome Busutill skont ir-regolament dwar it-Tkomplija tal-Kirja (Kriterji ta' Test tal-Mezzi) mahruga taht l-artikoli 1622A tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta u kwalunkwe regolamenti u/jew ligijiet ohra pertinenti.
5. Illi jekk l-intimata Maria Salome Busutill ma tissodisfax il-kriterji tad-dhul u tal-Kapital tat-Test tal-mezzi dan l-Onorabbli Bord ghandu jghati decizjoni li tippermetti lill-intimata zmien sentejn sabiex il-fond de quo jigi vakat minnha u l- pusses ritornat lir-rikorrenti. F'tali eventwalita' ghandu jigi ordnat li jithallas kumpens lir-rikorrenti fil-mod imfisser fl-Artikolu 4 A (4) jew kwalunkwe artikolu pertinenti iehor tal-Kapitolu 69 tal-Ligijiet ta'Malta.

6. Illi ghal kull bwon fini u anke ghall-finijiet ta' speditezza u ekonomija tal-gudizzju l-esponenti jiddikjaraw li l-intimata hija pensjonanta u li sa fejn huma konsapevoli huma, l-intimata tissodisfa l-kriterji tat-test tal-mezzi.

Talbiet

Tghid ghalhekk l-intimata, prevja kwalsiasi dikjarazzjoni necessarja u opportuna u ghar-ragunijiet premessi, ghaliex dan l-Onorabbli Bord m'ghandux;-

1. Iwettaq it-test tal-mezzi tal-intimata Lucia Vella skont kif provdut fl-artikolu 4 A (3) (c) tal-kapitolu 69 tal-ligijiet ta' Malta u kwalunkwe regolamenti ohra applikabli u jaghti dawk l-ordnijiet kollha necessarji fosthom, jekk l-intimata ma tissodisfax il-kriterji tad-dhul u tal-kapital tat-Test tal-Mezzi, li l-intimata tigi ordnata tirritorna il-pusses battal tal-fond Urban Flat 2, 12, Maria Gratiae, Triq Corrado, Zabbar fi zmien sentejn u li sakemm dana jsehh jigi ffisat kumpens li ghandu jigi mhallas lir-rikorrenti ai termini tal-artikolu Artikolu 4 A (4) tal-istess Kapitolu 69 tal-Ligijiet ta'Malta.
2. Fl-eventwalita' li l-intimata Maria Salome Busutill tissodisfa t-test tal-mezzi, jiddeciedi u jordna illi l-kera gfhandha tigi riveduta ghal ammont li ma jeccedix it-tnejn fil-mija 2% fis-sena tal-valur liberu u frank tas-suq miftuh tal-fond urban Flat 2, 12, Maria Mater Gratiae, Triq Corrado, Zabbar fl-1 ta' Jannar 2021.

Bl-ispejjez.

Ra li l-intimata Maria Salome Busutill debitament notifikata pprezentat risposta fil-11 ta' Novembru 2022 fejn ecipiet illi;

Illi l-intimata ilha tghix f'din l-unika residenza taghha (cioe ' Flat 2,12, Maria Mater Gratiae, Triq Corrado, Zabbar) mill-elf disgha mija hamsa u hamsin (1955), cioe' sebgha u sittin sena (67);

Illi l-intimata rabbiet tlett itfal f'din ir-residenza flimkien mar-ragel taghha li gie nieqes fl-elf disgha mija tmienja u disghin (1998) ;

Ili hija dejjem hadet hsieb din ir-residenza bhala bonus pater familias;

Illi hija dejjem halset l-ammont dovut tal-kirja puntwalment;

Illi kemmdak kollu sollecitat f'din ir-risposta s'issa, kif ukoll il-fatt li l-intimata tissodisfa il-kriterji tat-test tal-mezzi ai termini tal-legislazzjoni Sussidjarja 16.11, jista' jigi pruvat tul il-perkors ta' dawn il-proceduri;

Ghaldaqstant l-intimata titlob lill-dan l-Onorabbli Bord sabiex jichad it-talbiet kollha hekk kif dedotti mir-rikorrenti u tinghata l-fakulta li tipproduci evidenza dokumentarja u viva – voce sabiex tipprova dak kostat f'din ir-risposta u ulterjorament tipprova li hi tissodisfa it-test tal-mezzi ai termini tal-Legislazzjoni Sussidjarja 16.11.

Salv dawk il-procedimenti li dan l-Onorabbli Bord jidihrlu xierqa.

Bl-ispejjez kontra r-rikorrenti.

Ra r-risposta tal-**Awtorita tad-Djar (**bhala intervenuta fil-kawza) li permezz tghaha wiegbet:

Illi l-atturi irridu qabel xejn jipprovaw it-titolu taghhom u li huma wahedhom huma s-sidien unici tal-fond. L-atturi ukoll ghandhom jipproducu u jesebixxu d-dikjarazzjonijiet causa mortis tad-defenuti awturi taghhom jekk dan il-fond gie ghand l-atturi b'wirt, jew kopja tal-kuntratt jekk gie akkwistat inter vivos..

Illi qabel xejn dan il-bord ghandu jikkonstata jekk l-Att XXIV tal-2021 ghandux jigi applikat ghal dan il-kaz.

Illi l-Awtorita ' tad-Djar giet notifikata f' din il-kawza bhala intervenuta fil-kawza a bazi tal-Att XXIV tal-2021; allura ukoll l-Awtorita' tad-Djar ghandha id-dritt li tippartecipa fil-kawza u jekk taghmel dan, taghmel hekk biss bhala intervenuta fil-kawza. U ghalhekk l-Awtorita' tad-Djar anke f' dan il-kaz ma ghandiex tbati l-ispejjez. U dan kollu purche jirrizulta li l-Att XXIV tal-2021 hu applikabbli ghal kaz in kwistjoni.

Illi il-periti mahtura bil-ligi ghandhom jaghtu il-valur tal-fond liberu u frank fis-suq miftuh imma kif ikun fl-1 ta' Jannar tas-sena li fih isir ir-rikors. Mela il-valur irrid isir tal-fond li hemm kif qed jigi mikri u mhux kif jista' jigi svillupat. Kieku ried hekk il-legislatur kien jghid hekk.

Illi jigi rilevat li f'kaz li l-inkwilin tissodisfa it-test tal-mezzi impost bil-ligi allura il-kera ghandha tigi fissata f'ammont ta' mhux aktar minn 2% tal-valur tal-propjeta u dan skont l-Art 4A tal-kap 69, jew Art 12B tal-kap 158.

Intant qed jigi anness Dok HA1 li jindika il-mod kif l-Awtorita' tad-Djar ser tkun qed tissussidja lill minn ikun jikkwalifika.

Illi jigi rilevat li l-inkwilin tkun tista' tibbenifika minn skema ta' sussidju tal-kera jekk tikkwalifika skont il-kondizzjonijiet tal-istess skema-fost dawn il-kondizzjonijiet hemm dik li l-inkwilin trid tkun qed tabita fil-fond bhala residenza ordinarja taghha.

Ra d-dokumenti ppreżentati mir-rikorrenti.

Ra li r-rikors tħalla għas-sentenza.

Ikkunsidra

Mill-provi prodotti jirriżulta li l-fond inkwistjoni Urban Flat 2, 12, Maria Mater Gratiae, Triq Corrado, Zabbar huwa proprjeta' tar-rikorrenti.

Jirriżulta wkoll li l-intimata hija l-inkwilina tal-fond inkwistjoni.

Bħalissa l-kera li qiegħda titħallas hija fl-ammont €200 fis-sena.

Ikkunsidra ulterjorment

Mill-provi prodotti jirriżulta li l-intimata għandha 93 sena.
Bħala dħul jirriżulta li huwa perċepit mill-pensjoni tas-Sigurta' Socjali.
Il-Bord wara li ra d-dokumentazzjoni eżebita mill-intimata josserva li d-dħul tagħha fil-perjodu rilevanti ma jeċċedix is-somma ta' €50,000 ai termini tar-Reg. 5(7) tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 16.11. u l-kapital huwa anqas mill-kapital indikat fir-Reg. 6(6) tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 16.11.

Il-Bord, wara li qies il-provi kollha, u li baqgħu mhux kontradetti, huwa tal-fehma li l-intimata Maria Salome Busuttil għandha mezzi limitati u tissdħul u tal-kapital tat-test tal-mezzi, skont ir-Regolamenti dwar it-Tkomplija tal-Kirja (Kriterji ta' Test tal-Mezzi).

Il-Bord ra wkoll ir-Relazzjoni tal-Membri Teknici tiegħu Periti Mario Cassar u Philip Mifsud, li aċċedew il-fond mikri lill-intimata. Huma stmaw il-valur tal-proprjeta' fis-suq miftuħ fl-ammont ta' €175,000. Għalhekk, il-kera bir-rata massima ta' 2% tigi tammonta ghal €3500 fis-sena.

Kemm qabel u anke wara l-introduzzjoni tal-Att l-aktar riċenti XXIV tal-2021, il-liġi tagħti lil dan il-Bord id-diskrezzjoni li jiddeċiedi fuq ir-rata, sa mhux aktar mill-massimu ta' 2%, li bih togħla l-kera kontrollata. Sfortunatament, issa aktar minn qabel id-dħul fis-seħħ tal-Att l-aktar riċenti, il-liġi ma tistabilixxix ċar il-kriterji li l-Bord irid japplika fl-eżerċizzju ta' din id-diskrezzjoni mogħtija lilu.

Il-Bord jirreferi għas-sentenza fl-ismijiet **Gerald Camilleri et vs l-Avukat Generali et**[2] fejn il-Qorti Kostituzzjonali iggwidat lil dan il-Bord, inkwantu għall-Artikolu 12B tal-Kapitolu 158 kif ġej :

23. Il-fatt illi jista' jkun illi fis-suq ħieles tista' ssib lil min jista' u huwa lest li jħallas b'kera daqs erbgħa fil-mija (4%) fis-sena ta' kemm jiswa l-fond mikri, ma jfissirx illi ma hemmx sezzjoni mdaqqsa tal-popolazzjoni li ma tiflaħx tħallas daqshekk, u għalhekk, meta tqis ukoll il-valur soċjali tal-akkommodazzjoni, jibqa' meħtieġ li jkun hemm forma ta' kontroll fuq iż-żjidiet fil-kera. F'suq tassew ħieles il-prezz li jitħallas għal oġġett jew servizz – fil-każ tallum il-kera – ma huwiex wieħed aritmetikament fiss, fis-sens li dejjem sejjer ikun bejn tlieta u nofs u erbgħa fil-mija (3.5-4%) iżda jiddependi mid-domanda u ddisponibilità, u

[2] Qorti Kostituzzjonali deciza fis-6 ta' Ottubru 2020

għalhekk ma hemm xejn minqux fil-ġebel illi sid il-fond sejjer isib dejjem li jikrih b'kera ta' bejn tlieta u nofs u erbgħa fil-mija tal-valur kapitali.

---Omissis----
26. Dan qieħed jingħad bla ħsara għall-konsiderazzjoni – illi hija x'aktarx ta' natura ġenerali milli applikabbli speċifikament għal dan il-każ – illi, jekk huwa tassew minnu illi l-kera fis-suq fiż-żmien relevanti jkun bejn tlieta u nofs u erbgħa fil-mija (3.5-4%), ikun għaqli l-Bord li jiregola l-Kera illi, f'każijiet taħt l-art. 12B tal-Kap. 158, jiffissa kera li jkun eqreb lejn il-massimu milli lejn il-minimu li tagħti l-liġi biex tinżamm proporzjonalità raġonevoli bejn il-kera fis-suq u dak li tagħti l-liġi.

Il-Qorti Kostituzzjonali f'dan il-ġudikat ikkunsidrat li jkun għaqli li l-kera kontrollat tkun eqreb lejn il-massimu ta' 2% tal-valur tal-fond liberu u frank, milli lejn il-minimu, pero' tat din il-gwida li kuntest *'jekk huwa tassew minnu illi l-kera fis-suq fiż-żmien relevanti jkun bejn tlieta u nofs u erbgħa fil-mija (3.5-4%)'*.

Fis-sentenza mogħtija mill-Qorti Kostituzzjonali fl-ismijiet **Anthony Cesareo pro et noe et vs L-Avukat Ġenerali et**[3], il-Qorti kienet qiegħda wkoll tikkunsidra l-artikolu 12B tal-Kapitolu 158 tal-Liġijiet ta' Malta qabel l-introduzzjoni tal-Att XXIV tas-sena 2021. Il-bran li se jiċċita issa dan il-Bord huwa relevanti billi jikkonferma li l-Bord li Jirregola l-Kera għandu jikkunsidra jersaq lejn il-massimu. Il-Qorti qalet :

[3] 26 ta' Mejju 2021

24. Li hu relevanti għall-għanijiet tal-kwistjoni preżenti hu illi l-kera kif miżjud mill-Bord li Jirregola l-Kera huwa anqas min-nofs tal-kera fis-suq, u għalhekk huwa anqas minn kemm kellu jkun meta meqjusa l-kriterji ta' Cauchi. Fil-fatt għall-ewwel sentejn il-kera huwa ta' tlett elef u seba' mitt euro (€3,700) fis-sena. Il-bord qal li dan huwa wieħed fil-mija (1%) tal-valur kapitali tal-proprjetà. Fil-fatt huwa anqas; jekk il-proprjetà stmata li tiswa erba' mitt elf euro (€400,000) wieħed fil-mija jiġi erbat elef euro (€4,000) mhux tlitt elef u seba' mija (€3,700). L-istess għat-tieni sentejn. Il-bord għolla l-kera għal erbat elef, sitt mija u ħamsa u għoxrin euro (€4,625) fis-sena, li qal li huwa wieħed u kwart fil-mija (1.25%) tal-valur kapitali meta 1.25% jiġi ħamest elef euro (€5,000). L-istess ukoll għat-tielet sentejn. Il-bord għolla l-kera għal ħamest elef ħames mija u ħamsin euro (€5,500) fis-sena, li qal li huwa wieħed u nofs fil-mija (1.5%) tal-valur kapitali meta 1.5% jiġi sitt elef euro (€6,000).

25. Tassew illi l-liġi trid illi l-bord "iqis il-mezzi u l-età tal-kerrej u kwalunkwe piż sproporzjonat li huwa partikolari għal sid il-kera u jista' jistabbilixxi li kwalunkwe żieda fil-kera għandha tkun gradwali". Tassew ukoll illi jagħmel sens illi ż-żieda fil-kera tkun gradwali, sabiex il-bidla li l-kerrej ikollu jagħmel fit-tenur tal-ħajja tiegħu ma tkunx goffa f'salt u jkollu żmien jadatta ruħu, għax wara kollox dawn ma humiex biss deċiżjonijiet dwar ċifri iżda jolqtu wkoll lill-bnedmin. Jibqa' l-fatt iżda illi, meta kellu s-setgħa li jgħolli l-kera sa tnejn fil-mija (2%) ta' kemm tiswa l-proprjetà, li jiġi tmint elef euro (€8,000) fis-sena, u għalhekk seta' għolla l-kera sa sitt elef euro (€6,000) fis-sena biex jissodisfa l-kriterju ta' Cauchi, il-bord kien x'aktarx "xħiħ" mas-sid bla ma fisser jekk kienx hemm raġunijiet partikolari fiċċirkostanzi tal-każ li jiġġustifikaw dan, u, anzi, osserva illi "hemm il-possibilità li jingħata sussidju mill-Awtorità tad-Djar", li jkun ifisser li l-kerrej jiflaħ iħallas kera ogħla.

Imbagħad fil-kawza fl-ismijiet **Maria Pintley vs L-Avukat tal-Istat et**, il-Qorti Kostituzzjonali[4] li trattat ukoll l-art 12B tal-Kapitolu 158 dik l-Onorabbli Qorti tenniet:

22. Dan apparti li m'hemm xejn x'iżomm lill-Bord milli jiffissa r-rata ta' kera viċin ta' 2% tal-valur tal-fond meta jqis l-iskema li introduċa l-Gvern għas-sussidju tal-kera f'residenzi mikrija qabel l-1 ta' Ġunju, 1995, u li biha jkopri l-parti l-kbira tal-awment fil-kera (ara f'dan ir-rigward sentenza Rik. Kost. 137/20/1 13 ta' din il-Qorti, Lorenza Zarb v. Carmelo Caruana et tat-30 ta' Ġunju, 2021, kif ukoll tagħrif dwar l-iskema fil-website tal-Awtorita` tad-Djar)[5]

Il-Bord iqis li fil-każ odjern il-kera għandha tiżdied. Ladarba l-inkwilina ssodisfat it-test tal-mezzi, hija m'għandix titkeċċa mill-fond.

Applikati dawn il-principji ġurisprudenzjali għall-fatti kif jirriżultaw f'dan il-każ, il-Bord iqis li tenut kont (i) tal-fatt li l-intimata hija pensjonanta u mdahhla fiz-zmien sew; (ii) id-dħul u l-kapital tagħha li huma limitati, (iii) l-ammont tal-kera li ilha titħallas lir-rikorrenti li hija waħda rriżorja (iii) il-valur tal-fond liberu u frank; (iii) is-sottomissjonijiet tal-Awtorita' tad-Djar dwar il-proċedura ta' għoti ta' benefiċċju fuq il-kera mħallsa minn inkwilini li se tibda titħaddem mill-istess Awtorita[6] ; (iv) il-ġurisprudenza surriferita; (v) il-ħtieġa li jintlaħaq bilanċ proporzjonali bejn id-dritt tas-sid li jirċievi kera xierqa għall-fond li jappartjeni lilu u li jkun soġġett għal restrizzjonijiet għal finijiet soċjali, il-kera tal-fond mertu

[4] Deċiża fl-1 ta' Diċembru 2021

[5] Fil-każ ta' pensjonanti u nies li jgħixu bil-benefiċċju soċjali jkopri l-awment sa massimu ta' €10,000 fis-sena, filwaqt li fil-każ ta' min jaħdem bi qligħ id-differenza bejn 25% tal-qligħ u lkera stabbilita mill-Bord sa massimu ta' €10,000.

[6] Gie spjegat lill-Bord kif l-Awtorita tad-Djar bi hsiebha timxi fl-għoti tal-benefiċċju permezz ta' Dok HA1 a fol x u x tal-proċess

tal-kawża f'dan il-każ għandu jogħla u jiżdied għal 2% tal-valur fis-suq miftuħ, u għalhekk il-kera għandha tiżdied għal tlett elef u hames mitt Euro (€3500) fis-sena, pagabbli nkwantu għal tmien mija u hamsa u sebghin Euro (€875) kull tlett xhur bil-quddiem.

Il-Bord qiegħed jordna li ż-żieda fil-kera għandha tkun b'effett mid-data tas-sentenza u dan in linea wkoll ma' dak deċiż mill-Qorti tal-Appell fis-sentenza fl-ismijiet **Alessandra Radmilli vs Marion Pace Bonello et**[7]**,** fis-sens li l-Bord għandu d-diskrezzjoni minn meta jordna l-awment.

Decide

Għar-raġunijiet kollha fuq mogħtija, dan il-Bord qiegħed jiddisponi mit-talbiet tar-rikorrenti u mill-eċċezzjonijiet tal-intimata billi :

Jilqa' l-ewwel u t-tieni talba limitatament billi qiegħed jiġi deċiż li l-intimata Maria Salome Busuttil tissodisfa l-kriterji tad-dħul u tal-kapital tat-test tal-mezzi u jiddikjara u jiddeċiedi li l-kera tal-fond Urban Flat 2, 12, Maria Mater Gratiae, Triq Corrado, Zabbar għandha tiżdied u għalhekk tiġi riveduta u għandha tkun fl-ammont ta' tlett elef u hames mitt Euro (€3500) fis-sena, pagabbli nkwantu għal tmien mija u hamsa u sebghin Euro (€875) kull tlett xhur bil-quddiem u dan b'effett mid-data ta' din is-sentenza u għalhekk jordna lill-intimata tħallas l-ammont ta' kera hekk kif stabilit lill-istess rikorrent;

[7] App Nru: 242/2018 deciza fis-17 ta' Frar 2021

Jiċħad it-talba tar-rikorrenti ghall-izgumbrament;

U konsegwentement jilqa' l-eċċezzjonijiet tal-intimata Maria Salome Busuttil safejn mhux inkompatibbli ma' dak hawn deċiż.

Kull parti għandha tbati l-ispejjeż tagħha f'din il-kawża. L-ispejjeż tal-Awtorita' intervenuta bla taxxa bejn il-partijiet.

Dr Joseph Mifsud
Maġistrat

Ylenia Spiteri
Deputat Reġistratur